

Το έργο τεχνητού εμπλουτισμού Χάλκης και

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα της Θεσσαλίας, όπως διαπιστώνεται από τις μελέτες των τριών τελευταίων δεκαετιών και από τα Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων (ΣΔΥ) Θεσσαλίας, είναι η υπερεκμετάλλευση των υδάτινων πόρων, οι υπεραντλήσεις των υπογείων νερών και η δραματική μείωση ακόμη και των μόνιμων (που δεν ανανεώνονται) υπόγειων αποθεμάτων.

Τα προβλήματα αυτά, που αγγίζουν τα όρια μεγάλης οικολογικής καταστροφής, είναι ιδιαίτερα έντονα στα νοτιοανατολικά πεδινά τμήματα της Δυτικής και Ανατολικής Θεσσαλίας. Στις περιοχές αυτές εντάσσεται και η ευρύτερη περιοχή Δήμου Χάλκης - Κιθελέρ στην οποία, από τις αρχές της δεκαετίας 2000, εμφανίστηκαν σοβαρά προβλήματα που σχετιζονταν με την ταπείνωση του υδροφόρου ορίζοντα, τη ρύπανση του νερού και την εμφάνιση ρωγμών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, η Περιφέρεια Θεσσαλίας χρηματοδότησε (Ελευθερία, 29/6/2005) ερευνητικό πρόγραμμα προκειμένου να εξεταστούν οι «Δυνατότητες εφαρμογής τεχνητού εμπλουτισμού στις περιοχές Χάλκης-Κιθελέρ».

Τα έργα τεχνητού εμπλουτισμού είναι έργα ταμίευσης νερού στους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες, με τη διαδικασία αύξησης της φυσικής ροής του επιφανειακού νερού προς τους υπόγειους υδροφορείς. Η παραπάνω έρευνα (αναγνωριστική - προκαταρκτική μελέτη) ολοκληρώθηκε στα τέλη του 2007 και πρότεινε την ενίσχυση (με τεχνητό εμπλουτισμό) του υδροφόρου ορίζοντα της περιοχής με νερό που θα μεταφέρεται από τον Πηνειό ποταμό, με την κατασκευή αντλιοστασίου επί της τάφρου 2Τ, αγωγού μεταφοράς 10 -15.000.000 κ.μ. νερού ετησίως και ανόρυξη 15 - 20 γεωτρήσεων, οι οποίες θα τροφοδοτούν τα υπόγεια στρώματα με 3.000.000 κ.μ.

Το 2009, η τότε Ν.Α. Λάρισας, προχώρησε στην εκπόνηση δύο από τις τεχνικές μελέτες που απαιτούνταν, ενώ για τις υπόλοιπες επεδίωξε (χωρίς να επιτύχει) τη χρηματοδότησή τους από το Υπουργείο Γεωργίας. Στις 15/10/2018 ανακοινώθηκε προγραμματική σύμβαση μεταξύ Δήμου Κιθελέρ, Περιφέρειας και Εγνατίας Α.Ε. για τη μελέτη των έργων αυτών και στις 20/4/2019 χρηματοδότηση από το Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Τις εξελίξεις αυτές σχολίασα με άρθρο μου (Ελευθερία, 22/10/2018) εκφράζοντας επιφυλάξεις τόσο για την προτεραιότητα του συγκεκριμένου έργου (σε σχέση με άλλα ημιτελή ή πιο αναγκαία), όσο και για τη διαδικασία επιλογής και την εμπειρία του μελετητή (Εγνατίας Α.Ε.).

Λίγο αργότερα, όταν ο κ. Φάμελλος δήλωνε (Ελευθερία, 20/4/2019) ότι: «...Το Υπουργείο αποδεικνύει την προσήλωσή του στο πλάνο βιώσιμης ανάπτυξης της Θεσσαλίας, το οποίο περιλαμβάνει ισχυρά έργα υποδομής σε όλη την Περιφέρεια... που δημιουργούν προσδοκίες και ελπίδες ότι θα «ξεδιψάσει» ο θεσσαλικός κάμπος», είχα επισημάνει (Ελευθερία, 23/4/2019) ότι: [...Θα διάφωνήσουμε όμως με τον κ. Φάμελλο ότι πρόκειται για πλάνο βιώσιμης ανάπτυξης της Θεσσαλίας... Σε κάθε περίπτωση οι μελέτες αυτές είναι περιορισμένης εμβέλειας, δεν αντιμετωπίζουν το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας και φυσικά δεν «ξεδιψούν» τον κάμπο! Και αυτό γιατί τα 10-15 εκατ. κυβικά μέτρα νερού (ετήσιος εμπλουτισμός Χάλκης) αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,5% από το συσσωρευμένο έλλειμμα των 3 δισ. κυβικών μέτρων



Από τον Κώστα Γκούμα*

υπόγειου νερού (που πρέπει να επιστραφεί στους υδροφορείς)...Δυστυχώς το ΣΔΥΘ κινδυνεύει να μείνει «σχέδιο επί χάρτου», όταν τα 2,6 εκατ. ευρώ (για τις 2 αυτές μελέτες) αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,22% του συνολικού προϋπολογισμού (ύψους πάνω από 1,2 δισ. ευρώ) για τα δεκάδες έργα, μέτρα και δράσεις που προβλέπονται στην λεκάνη Πηνειού...].

Και είναι πραγματικά θυπηρό, ότι έργα όπως ο εμπλουτισμός της Χάλκης και άλλα μικρά «ανώριμα» έργα, αποτέλεσαν «σημαία» της συνηματολογίας και του «μύθου» της προηγούμενης Κυβέρνησης (με εμπνευστή και επικεφαλής τον κ. Φάμελλο), ότι δήθεν το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας μπορεί να αντιμετωπιστεί με μικρότερα έργα στη λεκάνη Πηνειού και χωρίς μεταφορά νερού από τον Αχελώο.

ο «μύθος» των μικρων έργων

Το άθροισμα πολλών μικρού μεγέθους έργων δε συνιστά πολιτική αντιμετώπισης του υδατικού ελλείμματος της Θεσσαλίας, η οποία έχει ανάγκη ενίσχυσης του υδατικού δυναμικού της με έργα ταμίευσης (μεγάλου όγκου νερού) και στις δύο λεκάνες (Πηνειού και Αχελώου).

Ασφαλώς και το έργο εμπλουτισμού Χάλλης - Κιλελέρ είναι σημαντικό και θα συνεισφέρει στην αναπλήρωση - αποκατάσταση του υδατικού ελλείμματος και στην άμβλυση του οικολογικού - περιβαλλοντικού προβλήματος της περιοχής. Όμως, είναι έργο τοπικής σημασίας, περιορισμένης κλίμακας και δεν μπορεί να πετύχει μείζονες ανατροπές στο εξόχως ελλειμματικό υδατικό ισοζύγιο της Θεσσαλίας, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι ο εμπλουτισμός αυτός γίνεται με επιφανειακά νερά του (ήδη προβληματικού σε απορροές και ποιότητα) Πηνειού ποταμού.

Από όσες πληροφορίες μπόρεσα να συγκεντρώσω, η Εγνατία Α.Ε. (την οποία «σύστησε» τότε ο κ. Φάμελλος στους φορείς της Θεσσαλίας) δεν ασχολήθηκε (όπως ήταν αναμενόμενο, με εμπειρία μόνο σε οδι-

κά), εγκατέλειψε τη μελέτη, ενώ οι ενδιαφερόμενοι φορείς (Δήμος και Περιφέρεια) είναι ακόμη σε αναζήτηση κατάλληλου μελετητή.

Σήμερα, 15 χρόνια μετά από τότε που άρχισαν οι προκαταρκτικές μελέτες, δεν υπάρχει πρόοδος στην οριστική μελέτη του χρήσιμου για την περιοχή αυτήν έργου. Η μακρά πορεία παρόμοιων μελετών, συνδέεται και με τις διαχρονικές αδυναμίες της δημόσιας διοίκησης (σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο) να εκσυγχρονιστεί στον τομέα παραγωγής μελετών και έργων, ιδιαίτερα μάλιστα όταν απαιτούνται εξειδικευμένοι και αξιόπιστοι μελετητές.

Το χαρακτηριστικό (και όχι μοναδικό) παράδειγμα των έργων τεχνητού εμπλουτισμού της προβληματικής περιοχής Χάλλης - Κιλελέρ, εξηγεί και τη στασιμότητα που παρατηρείται στην ολοκλήρωση πολλών ημιτελών υδατικών έργων στη χώρα μας και ταυτόχρονα αναδεικνύει την ανάγκη να ληφεί οριστικά το πρόβλημα της πολυδιάσπασης αρμοδιοτήτων στη διαχείριση των υδάτων (και όχι μόνο).

Τι και εάν θεσπίσαμε νέους νόμους, τι και εάν προσαρμολογήσαμε (τυπικά) στις οδηγίες της Ε.Ε., τι και εάν

εκπονήθηκαν και εγκρίθηκαν ΣΔΥ και προγράμματα μέτρων και έργων;

Και το ερώτημα που τίθεται: Γίνονται όλα αυτά χωρίς ένα εφαρμοστικό σχέδιο - «master plan»; Μπορούμε άραγε έτσι να συνεχίσουμε και στο μέλλον;

Αν δεν υπάρξει εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου (Ν.Δ. 3881/1958), επαναπροσδιορισμός αρμοδιοτήτων και σχέσεων μεταξύ φορέων της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης, ενιαίος σχεδιασμός - προγραμματισμός, αξιολόγηση και ιεράρχηση υδατικών έργων, τότε ένας υπουργός, περιφερειάρχης, δήμαρχος ή άλλος παράγοντας θα συνεχίζει να αποφασίζει (αποσπασματικά) τη χρηματοδότηση ενός έργου.

Να θυμίσουμε άραγε πόσα έργα αυτού του τύπου επιλέχθηκαν (με λανθασμένα κριτήρια και χωρίς καμιά από τις παραπάνω προϋποθέσεις), εντάχθηκαν, χρηματοδοτήθηκαν και τελικά δε λειτούργούν, είναι ημιτελή ή έχουν εγκαταλειφθεί;

*** Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, πρ. δι/τής Εγγείων Βελτιώσεων, πρ. πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ**